

Unió Mallorquina, en estat terminal

Després de la dimissió d'Adolfo Suárez com a president del govern espanyol, tot just estrenat l'any 1981, el seu partit, la Unió del Centre Democràtic (UCD), començà una erosió de resultes de les bregues internes, de la qual no es recuperà mai. De fet, acabà desapareixent poc després de les eleccions espanyoles del 1982. Tanmateix, abans d'aquell moment, n'hi hagué molts que abandonaren la UCD, la nau que havia governat Espanya després de guanyar les eleccions del 1977 i el 1979. Entre aquells que fugiren del naufragi hi hagué un grup de mallorquins que, perspicaços, van veure venir el final inexorable de l'aventura centrista de Suárez i optaren per crear un nou partit d'àmbit estrictament balear.

Unió Mallorquina. El mes d'octubre del 1982, abans de les eleccions espanyoles del dia 28 que guanyà –també a les Balears– el PSOE de Felipe González, Jeroni Albertí anunciava la creació d'un nou partit de caràcter regionalista i liberal, Unió Mallorquina. Albertí havia estat l'home de la Unió del Centre Democràtic a les Illes. S'hi afilià per a ser candidat a les eleccions del 1977, en què assolí el càrrec de diputat. Fou president de l'Assemblea de Parlamentaris (1977-1978), ço és, la reunió dels electes als Congrés i Senat per a negociar amb el govern espanyol la preautonomia balear. El juliol del 1978, quan el primer ens d'autogovern balear, el Consell General Interinsular (CGI) va ser un fet, Albertí n'esdevingué el president. Des de l'any abans, també era president balear de la UCD. Entre el 1978 i el 1982 exercí el càrrec de president del CGI. A començament del 1982, quan veu que el partit s'esbucarà inexorablement, decideix de dimitir tots els càrrecs institucionals i abandona el partit. L'acompanyen un bon grapat de

Quan fa poc menys de trenta anys que fou fundada, Unió Mallorquina entra en estat de coma, tot esperant la mort.

col·laboradors. Tots ells, i alguns més, creen la nova aposta, Unió Mallorquina. El partit es defineix com a liberal i regionalista. Cerca un lloc, com havia volgut fer la UCD, entre l'esquerra (PSOE i PCE) i la dreta (AP). UM aspirava a ocupar l'espai central a la política mallorquina i balear, a l'estil del que ocupava Convergència i Unió a Catalunya. UM naixia només a Mallorca, però tot d'una entrà en contacte amb forces insularistes independents d'Eivissa i de Menorca. L'objectiu era preparar-se per a ser essencial a

Jeroni Albertí, provinent de la UCD, funda Unió Mallorquina el 1982.

l'hora de crear majories institucionals a les primeres eleccions autonòmiques que s'havien de fer l'any següent.

L'1 de març del 1983 es publica l'Estatut d'Autonomia de les Illes al *Butlletí Oficial de l'Estat* i el maig següent es duen a terme les primeres eleccions autonòmiques. Arriba la gran oportunitat d'UM.

Poder obscur. L'estrena d'UM com a força decisiva en la política balear no pogué ser més obscura i tèrbola. A les primeres eleccions autonòmiques, el 1983, Aliança Popular (AP, antecedent del PP) empatà en escons amb el PSOE; el PSM obtingué quatre diputats i UM n'aplegà un grup de vuit (sis per Mallorca i dos que s'hi afegiren des de Menorca i Eivissa). El nacionalistes d'esquerra aviat mostraren les seves cartes i, tal com tothom s'esperava, anunciaren que donarien suport a una hipotètica investidura del candidat socialista, Fèlix Pons. UM, però, romania en silenci. El líder, Albertí, desconfiava fort i ferm del cap de llista d'AP, Gabriel Canellas. Aquesta AP era la dreta més carrinclona, l'hereva de la tradició ultraconservadora balear, amb arrels al caciquisme del segle XIX. Era un partit profundament anticatalanista i tan antiautonomista que s'havia abstingut a la votació de l'Estatut al Congrés i, a més, hi havia anunciat un recurs d'inconstitucionalitat. Un currículum massa radical perquè un partit regionalista que es definia autonomista hi donàs suport.

Arran dels dubtes d'Albertí, la dreta activà allò que Fèlix Pons, anys després, qualificà de "forces extraparlamentàries". El banquer Carlos March, de la Banca March (actualment Grup Alba), va fer valer la seva profunda i històrica influència en la política illenca (que li venia dels temps del seu avi, Joan March Ordinas, *en Verga*) i forçà una reunió al seu despatx de Madrid entre Canellas i Albertí –acompanyats de persones com ara Abel Matutes i Cristòfol Soler, entre més–, fent ell mateix d'amfitrió. En aquella reunió s'arribà a un acord pel qual Albertí avalaria la investidura a Canellas. Els termes del pacte foren escrits i signats per totes les parts. Mai no s'han fet públics. El document va ser guardat a

JUAN TORRES COSTA

Pactant adés amb la dreta adés amb l'esquerra, Maria Antònia Munar va ocupar càrrecs importants com la presidència del Consell o del Parlament.

la caixa forta del banquer. L'any 1996, ja retirat de la política, Albertí va reconèixer en una entrevista que el motiu real del seu vot a Cañellas fou que "jo no era econòmicament independent". Dit altrament: com que els negocis no li havien anat bé, tenia deutes importants amb la Banca March. Per tant...

Així doncs, UM començava l'activitat en la nounada política autonòmica balear d'una manera si més no obscura i sinistra: atorgar una presidència a partir d'interessos privats del seu president. Una mena de pecat original que, tanmateix, és una fotesa en comparació amb els pecats terminals que han acabat la vida del partit.

Força central. El 1987 UM perdé pes electoral, però continuà essent determinant per a formar govern. Novament votà Cañellas i AP, com ja tothom aleshores donava per fet que passaria. Malgrat l'obligatorietat de votar la dreta, el fet cert és que Albertí i Cañellas mai no tengueren una relació estable ni encara manco bona. Les bregues sovintejaren i el

d'UM féu sempre els possibles per a molestar Cañellas, i aquest arribà a un grau d'obsessió tal amb Albertí que no veia res més sinó mirar d'eliminar UM. Entre el 1987 i el 1990, Cañellas captà importants dirigents d'UM que actuaren contra Albertí. Al congrés de l'any 1989, intentà trencar la situació de dependència envers el PP –que ja s'anomenava així–, però no tingué prou suport perquè molts dirigents actuaven a les ordres de Cañellas. Deixà de ser el president del partit i, aleshores, UM acordà un pacte preelectoral amb el PP per a les eleccions autonòmiques del 1991. La coalició va obtenir majoria absoluta.

L'acord va durar poc. Una jove Maria Antònia Munar, protegida política d'Albertí, s'apoderà de la presidència del partit. Des de tot d'una molestà profundament Cañellas perquè anava a la seva. D'acord amb el pacte preelectoral, Munar es convertí en consellera de Cultura, Esports i Educació. Per a desmarcar-se del PP i del president imposà un logotip de la conselleria diferent del de la resta del

govern. Les desavinences amb Cañellas arribaren al punt culminant durant el 1992. El setembre d'aquell any el president destituí Munar i, per tant, es trencà el pacte.

UM quedava reduïda a un grup minúscul de militants encapçalats per Munar. El destí del partit era més aviat negre. Però aleshores, aconsellada per alguns polítics veterans que provenien dels temps de la UCD –com Maximilià Morales i Miquel Duran–, entrà en contacte amb l'advocat Josep Melià i Pericàs, líder d'un petit partit, Convergència Balear, sense representació autonòmica –només tenia uns quants regidors–, de caràcter nacionalista centrista. Melià s'entusiasmà amb el projecte de sumar esforços amb UM i aviat un grup anomenat Unió Independent de Mallorca, que tenia un diputat –Miquel Pascual– seguí el mateix camí. A la primavera del 1993 tots tres grups es fonen en un de sol sota el nom d'Unió Mallorquina, ara ja declarat com a partit nacionalista, presidit per Munar i que tenia Melià com un dels vice-presidents.

Miquel Nadal, elegit president d'UM el 2007, ha de dimitir per imputacions judicials el 2009. El substitueix Miquel Àngel Flaquer, que abans d'acabar

A les eleccions del 1995 la nova UM aconsegueix dos diputats per Mallorca. El PP té la majoria absoluta a les Balears, però UM s'alia amb el PSOE i el PSM per a governar el Consell de Mallorca, amb el suport extern d'Esquerra Unida. Comença així la col·laboració amb els progressistes, amb l'objectiu de restar suport social i electoral al PP. Les relacions amb el PSOE sempre foren molt bones, però no tant amb el PSM i gens ni mica amb EU. Malgrat tot, el 1999, UM tengué novament la paella pel mànec. Havia obtingut 3 diputats que eren la frontissa tant al Consell de Mallorca com al Parlament balear. Munar, Melià, Duran i més pogueren vèncer les pressions perquè UM pactàs amb la dreta i arribaren a un acord amb l'esquerra per a formar, per primera vegada, un govern balear progressista.

L'acord estratègic amb el PSOE, segons el qual aspiraven a erosionar el PP, no funcionà, i el 2003 la dreta guanyà per majoria absoluta a les Balears, però no al Consell de Mallorca. Jaume Matas, president del PP, oferí a Munar

que governàs la totalitat del Consell de Mallorca, tal com ja havia fet durant el mandat anterior (1999-2003) de pacte amb l'esquerra, amb els vots conservadors. Munar acceptà. Però, per primera vegada, una decisió seva fou fortament contestada internament. Un grup de militants dels més nacionalistes, enquadrats a les agrupacions d'Alcúdia i Pollença, encapçalats per Miquel Ferrer i Josep Melià i Ques (fill de Josep Melià i Pericàs, que havia mort l'any 2000) s'oposaren a la decisió presa. Al congrés del desembre del 2003 presentaren batalla a Munar. Perderen (80% contra 20%) i Munar els desterrà del poder de què gaudí —quasi en exclusiva— al Consell. Va ser el moment clau a la història del partit. És quan Munar, després de fracassar per tercera vegada consecutiva en l'intent d'erosionar el PP, converteix UM en una cosa diferent i sinistra.

La decadència. La decadència no ha estat, estrictament parlant, política ni electoral. A les eleccions del 2007 UM tornà ser la força decisiva, amb

tres escons, l'única frontissa que tingué la possibilitat de donar un govern i un Consell de Mallorca a l'esquerra o a la dreta. Va decidir de pactar amb l'esquerra, com és prou sabut. La decadència no venia per aquest costat, sinó per la manera de governar que s'havia imposat quatre anys abans al Consell. Ara s'ha sabut que, amb els successius escàndols de presumpta corrupció (algun ja jutjat i condemnat), Munar i no pas pocs dels seus col·laboradors —per exemple, Miquel Nadal— es dedicaren a teixir una xarxa d'influències, favors, subvencions amicals, compres de vot i nombroses possibles irregularitats que a la pràctica convertien la institució insular en un clar exemple de clientelisme polític segurament il·legal. Això, justament, ho investiga la justícia i començarà a ser vist oralment ben aviat.

L'allau de casos de corrupció s'acaramullaren a partir del 2008. UM mirà de fer pinya i aixecar la bubota de la persecució política. Però hi havia tants casos i afectaven tanta de gent que el partit no donava l'abast de

l'any també ha de dimitir per la mateixa raó. El darrer president, Josep Melià, decideix anar-se'n i fundar un nou partit, Convergència per les Illes.

posar excuses. El corc anava per dins. És significatiu que el president elegit al congrés del 2007, Miquel Nadal, es trobi obligat a dimitir el 2009. El substitueix Miquel Àngel Flaquer, però només dura de la primavera al desembre del 2009, quan també ha de dimitir per imputacions judicials. El desastre és de tal magnitud –imputació de tots els electes menys Melià, dimissió de Munar, Nadal i Flaquer, tots encausats– que, a la fi, el gener del 2010, el consell polític del partit opta per fer president algú que era net de sospita i que en el passat s'havia oposat tant a Munar com a Miquel Nadal: Josep Melià.

El coma. Melià prova de redreçar la situació a còpia de trencar amb el passat. S'enfronta a seguidors de Nadal i de Munar i a poc a poc pareix que es va consolidant a la presidència del partit. Durant tot el 2010 esclaten molts casos nous de corrupció però cap no afecta la nova UM. Sobtadament, el mes de gener passat una nova operació contra la corrupció afecta de

ple la portaveu i vice-presidenta de la nova Unió Mallorquina, Catalina Julve. És encausada per un jutge i, malgrat que Melià li fa costat, el fet és que es tracta d'un cop enorme. De fet, Julve mateix pràcticament desapareix de la vida pública. El projecte del nou president, però, es resisteix a morir. Melià continua intentant insuflar optimisme entre les seves bases durant tot el febrer, a desgrat de les enquestes, que preveuen que quedarà fora del Consell i del Parlament a les eleccions del 22 de maig.

Si la imputació de Julve no fou el cop definitiu, sí que ho va ser la irrupció a la seu d'UM de la policia, els fiscals anticorrupció i el jutge que investiga un nou cas de corrupció d'UM. Malgrat que l'assumpte no esquitxava directament la nova direcció, el fet que la seu fos escorcollada durant set hores "criminalitzava les sigles", segons que va dir Melià. L'escorcoll va ser el divendres dia 25 de febrer. El dilluns 28 l'executiva i el consell polític decidien de canviar el nom del partit i de crear, després de les eleccions, una

nova formació. Però el jutge, el mateix dia a la nit, cita Melià i el secretari general, Joan Monjo, i els adverteix que la fiscalia anticorrupció ha demanat 1,6 milions a Unió Mallorquina com a fiança civil per a poder fer front a responsabilitats econòmiques subsidiàries que es poguessin derivar del cas. El cop, ara sí, ja era definitiu. O quasi: perquè UM encara no és morta, però sí que està en coma.

Melià i la direcció es donaren de baixa, igual com els militants de nombroses agrupacions, per a fundar un nou partit, Convergència per les Illes (quasi el mateix nom que tenia el partit del pare de Melià). Unió Mallorquina roman jurídicament viva, però a hores d'ara ningú no sap quants militants té, si és que en té cap, ni qui en són els responsables, atès que tots els qui ho eren se n'han anat i han creat el nou partit. Una situació insòlita. Un insòlit final a l'altura d'aquella insòlita manera d'entrar en la política autonòmica que va tenir el 1983.

Miquel Payeras